

biedrus, neatstājot visu vienīgi valdes ziņā. Tika atgādināts arī par citiem LRB pasākumiem – 25 gadu jubilejas svinībām, kas norisinājās Bauskas pilī, un biedrības ekskursijām uz Somiju un Kuldīgu – Remti.

LRB priekšsēdētāja atskaitījās arī par valdes aktivitātēm, norādot, ka valdes sēdes notiek katru otrdienu, ar mērķi – organizēt un uzlabot biedrības darbu.

Revidente Inita Smila informēja, par LRB finanšu revīziju, atzīmējot, ka pārskatīti nav konstatēti. Kopsapulce vienbalsīgi apstiprināja revidenta ziņojumu.

LRB valdes locekle Laura Lūse ziņoja par 10. Baltijas valstu restauratoru triennāli, sīkāk informējot gan par plašo konferences dalībnieku loku, gan par to, cik liela publika tika uzrunāta, pateicoties trīs dienu interneta tiešraidē, kā arī pastāstīja, ka raksts par triennāles norisi tika publicēts Starptautiskā restaurācijas institūta mājas lapā (IIC, I. Tuņa). Atgādināja, ka pasākuma ietvaros klātesoši bija arī restaurācijas materiālu un tehnoloģiju pārstāvji, kas demonstrēja savu produkciju. Konferencē darba grupas vadītājas Intas Rudzītes vārdā pateicās atbalstītājiem un visiem pasākuma organizēšanā iesaistītajiem cilvēkiem, t.sk. arī daudzajiem brīvprātīgajiem.

Turpinot iesākto tradīciju, LRB valdes priekšsēdētāja sumināja Meldru Usenko, Marīnu Zemīti, Juri Grodņu, Jāni Kalniņu, Ainu Āboliņi, Natalju Kurganovu, Gunitu Čakari, Aiju Grīnbergu, Zinu Grīnfeldi, Ziru Taivāni, Pēteri Blūmu, Aiju Brīvnieci, Ilzi Bulu, Māru Brašmani un Vilni Līdaku, kuriem 2014. gadā bija apaļas jubilejas.

Būvmākslas amatniecības meistars Roberts Vecums – Veco biedrības kopsapulcē izteica publisku aicinājumu dibināt atsevišķu Būvmākslas saglabāšanas sektoru. Pamatojot šādu nepieciešamību ar to, ka būvniecības procesā iesaistītajiem restauratoriem tiek uzlikts liels pienākums un atbildības slogs, bet maz tiesību un iespēju, ko mainīt un ietekmēt. Ierosinātās LRB apakšsadaļas mērķis būtu organizēt struktūru, kas gan restauratori-

em – LRB biedriem, gan dažādām valsts un pašvaldību institūcijām, profesionālajām biedrībām un organizācijām (piemēram, LBS), uzņēmumiem un privātpersonām sniegtu profesionālu konsultatīvu palīdzību ar būvmantojuma saglabāšanu un atjaunošanu saistītu situāciju, jautājumu un problēmu risināšanā, veicinātu restauratora statusa nostiprināšanu objektā un iesaistītos sabiedrības izglītošanā. Īpašs aicinājums iesaistīties šādās sadaļas izveidē tika izteikts Ronaldam Lūsim, Pēterim Blūmam, Eduardam Krilovam, Sandrai Priežčiekurei un Gunāram Grīnfeldam.

Ierosinājums izraisīja diskusijas biedru vidū. Gunita Čakare izteica personīgā pieredzē balstītu novērojumu, ka ar restauratora viedokli rēķinās tikai tad, ja tas pārstāv mikrouzņēmumu, ar ko ir noslēgts līgums konkrēta darba veikšanā. Gundega Jērums vēlējas precizēt, vai šāda atsevišķa interešu grupa būs ar tiesībām noteikt, kurus meistarus pieaicināt darbam. Uz ko R. Vecums – Veco atbildēja, ka organizācijas mērķis ir atbalstīt un palielināt ietekmi tiem restauratoriem, kas saistīti ar būvfirmām un strādā lielos restaurācijas objektos, nevis ierobežot kādu individuālu darbu veicēju.

Diskusija tika pabeigta ar D. Čolderes paziņojumu par biedrības darba plānā paredzēto semināru: Restaurācija būvniecības procesā (17.03.2015), kurā plānots pievērst uzmanību līdzīgiem jautājumiem.

LRB valdes vēlēšanās, apkopojot iepriekš pieteiktos, kā arī pilnsapulces laikā izvirzītos kandidātus priekšsēdētāja amatam, biedrības valdei un revidenta amatam, notika aizklāta balsošana. Rezultātā no 20 izvirzītajiem kandidātiem ievēlēti:

LRB valdes priekšsēdētāja – Dace Čoldere; LRB valdes locekļi – Dita Murziņa, Indra Saulesleja, Indra Tuņa, Jānis Ceplis, Jānis Tolpežņikovs, Juris Pavlovs, Laura Lūse, Rasma Lezdīņa un Rolands Lūsis; revidente: Inita Smila.

Pilnsapulces noslēgumā tika sniegta informācija par 2015. gadā plānotajām aktivitātēm: ieceri turpināt regulāru semināru ciklu, piedalīties

pasākumā „Satiec savu meistarību 2015”, organizēt restauratoru darbu izstādi, kas veltīta sakrālajai mākslai (2016. gada pavasarī), atjaunot restaurācijas nometņu tradīciju, šoreiz palīdzot Cesvaines pilij, LRB dzimšanas dienu svinēt 12. jūnijā Aspazijas mājā Jūrmalā, bet pieredzes apmaiņas braucienu veidot kā pārrobežu ceļojumu starp Latviju un Igauniju. Biedri tika aicināti iesniegt informāciju par restaurācijas projektiem, kas īstenoti par valsts finansējumu (VKKF un VKPAI Pieminekļu glābšanas fonds), lai šīs ziņas varētu publicēt LRB mājas lapā.

Aicinot biedrus aktīvi līdzdarboties un piedalīties valdes organizētajos pasākumos,

valdes locekle
Laura Lūse

Jaunie LRB biedri:

Aija Ulmane
Linda Jēkabsons
Iveta Šveisberga
Eva Lapinska
Marta Dusa
Jekaterina Kupijanova
Katrīna Ozola
Ieva Rozentāle
Maija Puniņa
Laura Ikerte
Uldis Skanis
Uģis Baļļa
Tomass Baumanis
Vilmārs Alksnītis
Gatis Dobulāns

Latvijas Restauratoru biedrības avīze Nr.63

ISSN 1691-0966

Iznāk kopš 1997. gada novembra.

Adrese:

Vecpilsētas iela 7, Rīga LV 1050, tālr. 67213273

Iznāk 4 reizes gadā

Redaktore D. Murziņa

e-pasts: dita.mp@apollo.lv

Korektore A. Brīvniece

Mājas lapa:

www.restauratorubiedriba.lv

Restauratoru biedrības avīze

2015. gada aprīlis

Nr. 63

Sofijas Sakta.

Ģ. Eliasa Jelgavas Vēstures un mākslas muzeja krājumā glabājas sakta. Tā tika gatavota eksponēšanai un, protams, atnesta restauratoram. Sakta laika gaitā bija nomelnējusi un veicot tās fotografēšanu un aprakstu tika atklāti interesanti fakti.

Kā jau ierasts muzejā-priekšmeti „runā,.. Tas nav tā kā Holivudas filmā „Nakts muzejā”, kur tiek lietota sarunvaloda un eksponāti skraida un visādi par sevi pavēsta (nebūtu jau slikti), bet priekšmeti mēmi „stāsta” par sevi ar visu savu būtību un esību.

Vērtīgi apsekojot saktu, aizmugurē tika atklāts ieskrāpēts, līdz šim nezināms, uzraksts:

18 Novembr 1866

N Fr Sophie Gräfin Medem

Stockmannshof

Atradums ir vērtīgs un interesants, jo vēsta par Jelgavas pilsētas un Zemgales novada kultūrvēsturei nozīmīgu dzimtu - fon Medemiem. Medemiem piederēja vairāki īpašumi Zemgalē un Kurzemē- Vilces, Elejas pils, Vecauces,

Remtes un arī jelgavniekiem zināmā Villa Medem.

Sakta piederējusi Annai Jūlijai Katarinai Sofijai fon Medem (meitas uzvārds Lowenstern). Dzimusi 1823.gada 7.februārī (26.01) Tartu (Dorpat), Igaunijā. Divdesmit gadu vecumā 1843.gadā salaulājusies ar Ludvigu Johannu Grāfu fon Medemu Elejā. Laulībā dzimuši četri bērni3. Mirusi 83gadu vecumā 1906. gada

29.novembrī (16.11), Bavārijā, Vācijā.

S a k o t n ē j a i s pētniecības ceļš aizveda pilnīgi nepareizā virzienā. Vārdam Stockmannshof tika sajaukts pēdējais burts f. Tas tika maldīgi

pieņemts par burtu p un tā izveidojās vārds Stockmannshop. Sazinoties ar Stockmann veikala muzeju Zviedrijā, tika noskaidrots, ka Stokmans veikalu dibinājis 1862. gadā, bet saraksti par pārdotajām precēm ir zināmi no 1880.gada. Gadi it kā atbilstu, bet kaut kā likās neticami, ka uzraksts ir no veikala nosaukuma.

Pēc burtu precizēšanas ar mikroskopa palīdzību-Stockmannshof (Stukmaņi) tulkojumā ir Pļaviņas, kas atradās toreizējās Stukmaņmuižas teritorijā. „Muižas nosaukums dokumentos parādās jau 16.gs.beigās. Zviedru valdīšanas laikā muižā bieži mainījās īpašnieki. 18.gs.1.p. par tās īpašnieku kļuva Martins fon Kronstrerns. 1730.g.viņa dzimta šos īpašumus pārdeva A.fon Baijeram. Viņa dēls Holšteinas kambarkungs Andreass Georgs Stukmaņus apvienoja ar mazākām apkārtnes muižām un 1780.g. nodeva mantojumā savai meitai, vēlākā landrāta K.O. fon Lēvenšterna sievai., Sofijai fon Medemai. Grāfiene., 1878.g. par 50 000 rubļiem muižu atdeva savam dēlam grāfam Teodoram Mēdemam.

Viņš pārvaldīja īpašumu līdz savai nāvei 1916.gadā. Pēc 1920.gada agrārreformas muiža pārgāja Latvijas valsts īpašumā.

Tātad Stukmaņu muižas vāciskais nosaukums sakrīt ar saktā iegravēto un ir bijis Sofijas īpašums. Kā sakta nonāca grāfienes īpašumā? Nez vai baltvācietie iegādātos šādu etnogrāfisku rotājumu ar nolūku to lietot. Iespējams, atbilde ir meklējama Stukmaņu muižā. Nejauši pārlūkojot interneta informāciju, uzmanību piesaistīja Klintaines bibliotēkas ievietotais teksts internetā par Pļaviņu vidusskolas Sofijas skolu un sievietes foto. Sazinoties ar bibliotēkas vadītāju Alitu Klušu, ieguvām šādas interesantas ziņas: „1853.gadā pie Stukmaņu muižas tika atvērta skola kalpu bērniem. Skolas dibinātāja un uzturētāja bija grāfiene Sofija fon Medema un skola tika nosaukta par Sofijas skolu. Uz durvīm esot stāvējis uzraksts- dibinājusi Sofija Medema dzimusi fon Levenšterna. Grāfiene regulāri apmeklējusi skolu, kamēr pagasts nebija atvēris savu pagastskolu, jo Sofijas skolā sākotnēji mācījās arī pagasta bērni. Vēlāk tikai muižas bērni. 1910.gadā, dažus gadus pēc Sofijas Medemas nāves, skolu slēdza.

Tātad, grāfiene ir bijusi viena no 19.gs. laikmetīgi domājošajiem augstmaņiem, kas novērtēja izglītības nozīmīgumu arī kalpu bērniem. Vēlos sasaistīt šo saktu ar Stukmaņu muižas skolu un izvirzīt pieņēmumu, ka sakta ir bijusi dāvinājums grāfienei no vietējiem muižas ļaudīm, varbūt skolotāja, kas strādāja muižas skolā. Nevar gan atrast pamatojumu vai 1866.gada 18.novembris (pēc vecā stila) ir bijis nozīmīgs datums dāvinātājiem vai grāfienei. Iespējams, datumam nav nozīmes, bet gan kādam notikumam muižā šajā gadā,grāfienes vizīte u.c. Dāvinātājs tad arī veicis šo ieskrāpējumu..., bet tikpat ticama

